

Л. І. Іванова

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методик початкової освіти
Рівненського державного гуманітарного університету

Т. Б. Шевчук

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
Рівненського державного гуманітарного університету

КОМУНІКАТИВНО-ЗОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ЧАСТИН МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті розглянуто комунікативне спрямування проведення уроків української мови у початковій школі в умовах переходу на новий зміст навчання рідної мови в НУШ; акцентовано увагу на комунікативно-зорієнтованому підході до вивчення частин мови, визначено сутність, основу, принципи, засоби та методи його реалізації; зазначено, що однією з головних умов втілення цього підходу у процес навчання є текст (готовий чи створений), який дає можливість розв'язувати проблеми внутрішньо предметних зв'язків, демонструвати функціонування у мовленні мовних одиниць усіх рівнів, проводити спостереження за відповідними мовними явищами, створювати власні висловлювання, адекватні ситуації спілкування; наголошено, що комунікативно-зорієнтований підхід до навчання української мови в початковій школі сприяє формуванню комунікативної компетентності як інтегральної якості школяра, яка виконує функцію адаптації й адекватного функціонування його в соціумі, містить у собі установки, стереотипи, позиції спілкування, ролі, цінності.

У дослідженні на прикладах дібраних граматичних вправ розкрито умови реалізації комунікативно-зорієнтованого підходу: педагогічні – емпатія, організація комунікативної діяльності, постановка зрозумілих і посильних завдань; психологічні – рефлексія, вільний вибір форми комунікативної діяльності; методичні – педагогічна допомога, діалогічні форми педагогічної взаємодії, розвиток і саморозвиток школяра, власні моделі комунікативної поведінки; підкреслено, що одним з основних завдань вчителя початкових класів є формування комунікативної компетентності учнів шляхом розвитку, вдосконалення усіх видів мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, письма, аудіювання) та використання на уроках рольових та дискусійних ігор, драматизації, проблемних ситуацій та інших подібних завдань, що спонукають учнів до спілкування.

Застосування комунікативно-зорієнтованого підходу до уроків української мови дає можливість розвинути індивідуальні здібності кожного учня до продуктивного спілкування; виявити індивідуальний комунікативний досвід особистості; допомогти школяреві через спілкування пізнати себе; сприяти самовизначенню та самореалізації кожної дитини як суб'єкта комунікативної діяльності; сформувати в учнів комунікативну культуру, правильно визначати напрями поведінки.

Ключові слова: комунікативно-зорієнтований підхід, комунікативно-діяльнісний підхід, компетентнісне навчання, комунікативний компонент, лінгвістичний компонент, соціокультурний компонент.

Постановка проблеми. З середини ХХ століття відбувається переорієнтація мовної освіти, на що вказано у нових концепціях, Державних стандартах, програмах, де визначено мету і зміст навчання, вимоги до нього, зорієнтовано на сучасні підходи до навчання рідної мови. Нові тенденції шкільної мовної освіти передбачають посилення практичної спрямованості процесу опанування рідної мови, підпорядкування роботи над мовною теорією інтересам мовленнєвого розвитку учнів. З огляду на це у сучасній лінгводидактиці визначений пріоритетним і перспективним комунікативний підхід, за якого розвиток комунікативного мовлення набуває статусу провідного принципу навчання рідної мови [1], а мета шкільного мовного курсу вбачається у тому, щоб

навчити учнів вільно користуватися українською мовою як засобом спілкування, духовного збагачення та формування інтелектуальної культури [7], у «забезпеченні належного рівня мовленнєвої компетенції учнів, що є однією з найважливіших умов їхньої успішної соціалізації» [1].

Сучасний процес навчання школярів української мови доцільно скеровувати на формування комунікативної компетенції шляхом активного залучення їх до навчально-мовленнєвої діяльності, розвитку в них мовленнєвих умінь і навичок. Проте сьогодні практика навчання у початковій школі (2, 3, 4 класи) усе ще залишається традиційною, в основі якої переважає системно-описовий підхід до вивчення граматичного матеріалу. Він не забезпечує належного мовленнєвого розвитку

учнів, а комунікативно-зорієнтований підхід до вивчення мовного матеріалу систематично і послідовно не застосовується на уроках української мови.

З огляду на вищезазначене, тема цієї науково-методичної розвідки видається на часі.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Пори загальне зростання інтересу вітчизняних дослідників до проблеми мовленнєвого розвитку школярів (В.І. Бадер, Г.С. Демидчик, А.І. Ляшкевич, М.О. Орап, М.І. Пентиліук, Г.Т. Шелехова, О. Петрук) та появу окремих теоретичних досліджень щодо обґрунтування функціонально-комунікативного підходу до навчання (С.Г. Дубовик, В.А. Каліш, Л.М. Паламар, О.С. Паламарчук), проблема мовленнєвого розвитку молодших школярів на засадах функціонально-комунікативного підходу до вивчення граматичного матеріалу в українській лінгводидактиці комплексно не досліджувалася.

Не заперечуючи загалом системи взаємопов'язаного вивчення всіх сторін мови, одні методисти вважають, що треба починати з роботи над словом, оскільки лише засвоєння слова веде до його вживання у словосполученнях, реченнях та текстах; другі – посилюють і удосконалюють систему синтаксичних вправ, а треті – вважають основою роботи розробку системи вправ.

Відомий методист з комунікативних умінь школярів М.Л. Львов, узагальнивши традиційні напрями роботи, виокремив 5 рівнів: вимовний (дикція, орфоєпія, інтонація, виразність); словесний (збагачення словника, засвоєння нових слів і значень, активізація словника); морфологічний (утворення слів, вживання частин мови, утворення і вживання форм відмінювання та дієвідмінювання); синтаксичний (утворення та вживання словосполучень і речень різних типів); рівень тексту (аналіз зразків типів текстів, переказів, творів, розповідей, описів, роздумів) [6].

Чільне місце в методиці формування комунікативних умінь посідають дослідження Т.Г. Рамзаєвої (лінгвістична основа навчання учнів мови), Ш.В. Журжиної (взаємозв'язок роботи з культури мовлення, граматики та лексики під час вивчення теми «Дієслово»), Н.К. Нікітіної (система вивчення прикметників у зв'язку з розвитком мовлення школярів); А. Матвєєвої (лексична робота на уроках граматики) [2; 3; 6].

Значний внесок у розв'язання проблем комунікативних умінь учнів зроблено сучасними українськими вченими (Л.Д. Нечай – методика написання творів; Д.М. Кравчук – методика проведення різних видів робіт з писемного мовлення; О.Н. Хорошковська – методичні рекомендації до вивчення частин мови; О. Петрук – проблеми формування мовленнєвих умінь молодших школярів на основі функціонально-комунікативного

підходу до вивчення граматичного матеріалу в теорії та практиці навчання [6].

Чимало корисних методичних порад щодо ефективного розвитку в учнів комунікативних умінь знаходимо у Л.О. Варзацької, яка вивчила, узагальнила і описала творчі здобутки цілої галереї передових вчителів, як-от: Н.С. Вітковської (Вінницька обл.), Г.С. Демченко (Київська обл.), А.Г. Процюк (Рівненська обл.), Л. Мілевченко (Кіровоградська обл.), Л.П. Дашевської (Донецька обл.), С.П. Логачевської (Кіровоградська обл.) [2; 4; 6].

Отже, огляд теоретичних розробок видатних вчених-методистів дає змогу визначити наукові основи сучасних пошуків методичної теорії та педагогічної практики з проблем комунікативних умінь:

1. у сучасній школі розвиток комунікативних умінь учнів – це основне завдання навчання рідної мови. Елементи для формування комунікативних умінь мають бути у змісті дидактичної структури кожного уроку української мови у початковій школі;

2. мовлення – вид діяльності, опанування яким можливе лише в ситуації спілкування, тобто у процесі активної мовленнєвої діяльності, оскільки стихійно засвоєне мовлення є примітивним й іноді неправильним. Тому необхідна цілеспрямована робота вчителя та учнів, з чітким розумінням матеріалу, з послідовним плануванням як загальної перспективної мети – добре розвиненого мовлення, так і конкретних завдань кожного окремого уроку мови;

3. у формуванні комунікативних умінь молодших школярів виокремлено три напрями діяльності вчителя та учнів: робота над словом (лексичний рівень), над словосполученням та реченням (синтаксичний рівень), над зв'язним мовленням. Зазначені види діяльності взаємопов'язані; розв'язувати мовні та мовленнєві завдання необхідно комплексно.

Мета статті – з'ясувати основні характерологічні особливості комунікативного підходу до вивчення граматичного матеріалу на уроках української мови в початковій школі, визначити сутність, основу, принципи, засоби та методи його реалізації засобами використання мовленнєвих ситуацій.

Виклад основного матеріалу. Ключовим для нинішньої освіти стає необхідність становлення компетентної особистості, що передбачає формування у школярів здатностей вчитися, мислити та діяти самостійно, робити власний вибір і нести за нього відповідальність [7].

Комунікативна компетентність – це вища здатність особистості, яка дає змогу розв'язувати проблеми, що виникають у різних життєвих ситуаціях, це конгломерат знань, мовних та позамовних умінь і навичок спілкування, набутих особистістю під час природної соціалізації, навчання та виховання [9]. Зазначена компетентність забезпечує

опанування всіма видами мовленнєвої діяльності й основами культури усного й писемного мовлення, вміннями й навичками спілкування в різних сферах і ситуаціях відповідно до досвіду, інтересів, психологічних особливостей мовця; здатність засобами мови вирішувати актуальні для мовця й суспільства завдання спілкування у побуті, суспільній, виробничій та культурній сферах життя, вміння використовувати мову й мовлення для реалізації завдань спілкування [7].

За умов переходу на оновлений зміст освіти потребують розробки нові технології комунікативного вивчення мови, адже правильне, багате мовлення є одним з показників загальної освіти та рівня культури громадян України. Сучасні підходи до вивчення української мови (комунікативно-діяльнісний, функціонально-стилістичний, текстоцентричний, соціокультурний, особистісно-зорієнтований) сприяють реалізації мети, основних завдань шкільного курсу української мови, формуванню комунікативної компетенції, впливають на добір принципів, методів та прийомів навчання; кожен з них має свою систему вправ та завдань, місце у змісті та структурі уроків рідної мови у початкових класах. У Державному стандарті окреслено чотири змістові лінії: комунікативну, лінгвістичну, соціокультурну, діяльнісну, водночас наголошується на пріоритетності першої [7]. Саме тому граматичні теми на уроках української мови доцільно пояснювати на основі комунікації, спілкування, засобами створення мовленнєвих ситуацій, розвитку мотивації висловлювань, вироблення вмінь накопичувати та систематизувати мовний матеріал.

Змінюються підходи у доборі мовного матеріалу (лексика і граматики), який є орієнтовним і здійснюється відповідно до комунікативної ситуації, потреб учнів та принципу концентричного навчання. Лінгвістичний матеріал не є метою навчання, тому його не структуровано в окремі лексичні або граматичні теми, а запропоновано вивчати в контексті тематики ситуативного спілкування. Вивчення граматики відбувається здебільшого на рівні лексичних одиниць: учні засвоюють окремі граматичні явища в мовленнєвих зразках без пояснення морфологічних та синтаксичних зв'язків між частинами мови або структурними одиницями, що входять до цього зразка. Такий підхід допомагає краще зрозуміти роль виучуваних мовних засобів у досягненні комунікативної мети, зорієнтованої на вираження думки, спілкування.

Продемонструємо, як на практиці здійснюється вивчення дієслова у четвертому класі за комунікативно-зорієнтованим підходом.

Донедавна на вивчення дієслова відводилося 20 год. Сьогодні за оновленими програмами учитель може самостійно коригувати обсяг годин. За такого підходу робота з розвитку мовлення набу-

ває більшої цілеспрямованості, оскільки сприяє активному формуванню конкретних мовленнєво-комунікативних умінь. Наприклад, школярам легко буде переконатися в тому, що для художнього опису певного предмета, особи чи явища доцільно використати різноманітні прикметники, а описати трудовий процес неможливо без уживання дієслівних форм у різних часових формах (так, у нових навчальних програмах повністю знято тему «Змінювання дієслів за часами»).

Наведемо фрагмент уроку української мови у четвертому класі. Тема уроку: «Повторення вивченого про дієслово». Його мета – поглибити знання учнів про граматичні ознаки дієслова; сформувані вміння розпізнавати дієслова серед інших частин мови, вміння правильного та доречного вживання дієслів у власному мовленні.

Виокремимо компоненти, які складають основу реалізації компетентісно-орієнтованого підходу:

1. лінгвістичний компонент – на основі спостережень за функціонуванням у текстах різних стилів виявити особливості і виражальні можливості дієслів у мовленні, навчити визначати дієвідміни дієслів у реченнях;

2. комунікативний компонент – збагачувати мовлення учнів комунікативно значущими дієсловами, вчити доцільно і правильно, ситуативно виправдано вживати дієслова у власних висловлюваннях різних типів і жанрів мовлення, удосконалювати монологічне та діалогічне мовлення школярів;

3. соціокультурний компонент – розширити уявлення учнів про рослинний і тваринний світ, вчити спостерігати явища природи, розвивати творчу уяву.

Серед мовних завдань пріоритетним визначимо розвиток навички говоріння за такими кроками:

1. Прочитай. Знайди в тексті дієслова

Важко собі уявити навіть на мить нашу мову без дієслів. Якби не було дієслів, то ніхто нікого не чув би, ніхто ні з ким не розмовляв би, ніхто нічого не зміг би робити, життя б замерло. ...Виходить, що дієслово – незвичайна частина мови, бо спричинює рух, у дію все, що навколо нас. Та й лише одне дієслово передає зразу чималу інформацію: чи дія відбулася, чи ще триває; скільки осіб беруть участь у її виконанні; завершиться вона чи не завершиться.

Спостереження свідчать, що на початкових етапах опанування мови учні люблять розповідати про себе від імені третьої особи однини та дуже рідко використовують дієслова першої особи: «Наталочка буде гратися», «Юрчик впав». Це означає, що малюки вичленовують у мові найчастотніші дієслівні форми, якими звертаються до них дорослі, і наслідують їх (з книги «Цікаве мовознавство»).

Наступний крок – дидактична гра «Розумник»: Будемо в «Розумника»,/

Любі друзі грати /Знайомі частини мови /в тексті визначати //.

Учні вводимо у **мовленнєву ситуацію**.

Уяви, що ти дослідник; доведи це своїм друзям.

Адресат мовлення – твої однокласники.

Адресант мовлення – ти сам, лінгвіст-дослідник.

Мета спілкування – обґрунтувати визначення тієї чи іншої частини мови, пояснити, як потрібно розпізнавати дієслова у тексті.

Тип мовлення – розповідь з елементами міркування.

Стиль – науковий. Форма – усний монолог.

Далі крок – розвиток усного монологічного розвитку.

Ситуація спілкування.

Уяви, що батьки розпитують тебе про урок української мови.

Ти пояснюєш, що тема знайома, на повторення вивченого і ти все зрозумів. Тоді мама читає тобі вірш, пропонує назвати усі дієслова у ньому і пояснити, за якими ознаками ти їх визначив. А тато запропонував виписати із вірша слова, що позначають дії, які має виконувати праведна людина: *Кажуть, хто у нас на світі/ Вік свій праведно прожив, /Хто умів людей любити, /Зла нікому не робив //Бог того послав на небо / Ясно зіркою сіять...//Правда, мамо / То все душі, /А не зорі там горять?//* (Б. Грінченко)

Адресат мовлення – твої батьки. Адресант мовлення – ти сам.

Мета спілкування – розповісти батькам про дієслово, використовуючи приклади з вірша Б. Грінченка,

Тип мовлення – розповідь з елементами міркування. Стиль – науковий.

Форма – усний монолог.

У процесі вивчення граматичних форм дієслова розвиваємо усне монологічне мовлення.

– Розглянь малюнок, вислови свої враження від побаченого.

Ситуація спілкування. – Уяви, що тебе застала в лісі гроза. Розкажи другу, що ти відчуваєш. Порівняй з відчуттями, які виникли у тебе від розгляду картини.

Адресат мовлення – твій друг. Адресант мовлення – ти сам.

Мета спілкування – описати свої відчуття від побаченого, зіставляючи з життєвим досвідом.

Тип мовлення – опис. Стиль – художній. Форма – усний монолог.

– Прочитай текст, добери дієслова відповідно до його змісту.

У наших лісах, у садах і на левадах ... багато різних птахів і дрібних звірів. Розлогі степи і просторі пахучі луки з численними озерами й річками, що густо поросли осокою, очеретом

та кущами, теж добрий притулок для дичини. Тут ... всякої птиці, риби, диких бджіл та невеликих звірків. Тому не дивно, що є багато охочих ... в пташок, ... рибу, дикий мед та ... на звірів, особливо на зайців.

Але, якщо люди...

Ситуація спілкування:

– Уяви, що ти член шкільного екологічного товариства. Темою сьогоднішнього заняття є проблема охорони багатств природи. Ти маєш виступити з письмовою доповіддю про необхідність її збереження. Скористайся текстом і придуманим тобою доповненням.

Адресат мовлення – члени товариства, адресант мовлення – ти сам.

Мета спілкування – створити доповідь на тему охорони природи та виголосити її.

Тип мовлення – розповідь з елементами міркування. Стиль – науковий.

Форма – усний та письмовий монологи.

Ситуація спілкування.

– Як члену екологічного товариства тобі необхідно скласти пам'ятку для дошкільнят і молодших школярів про те, як потрібно поводитися під час відпочинку. Розглянь малюнок: чого ніколи не варто робити на природі? Поміркуй, як можна розповсюдити твою пам'ятку.

Робота в парах.

– Прочитай прислів'я і приказки. Як пишеться не з дієсловами?

1. *Радий би небо прихилити, та не хилиться.*
2. *Ночвами моря не переплиवेश.* 3. *Кінці з кінцями не сходяться.* 4. *Як не щастить, то й у печі не горить.* 5. *Ремесло на плечах не висить і хліба не просить.* 6. *Доброго не бійся, а поганого не роби.* 7. *Добрі вісті не лежать на місці.*

Ситуація спілкування: робота в парах.

Уяви, що твій молодший брат не розуміє значення прислів'їв, які ти йому прочитав. Поясни йому їх значення, підкажи, як їх можна використати у своєму мовленні.

Адресат мовлення – твій молодший брат. Адресант мовлення – ти сам.

Мета спілкування – пояснити значення прислів'їв.

Тип мовлення – міркування. Стиль – діловий. Форма – усний діалог.

Розвиваємо усне монологічне мовлення, виконуючи такі вправи:

Прочитай текст за М. Слабошпицьким. Знайди та підкресли у тексті дієслова.

У товаристві запорожців понад усе цінувалися дисципліна, сміливість, кмітливість, добре серце і, звичайно, почуття гумору.

Запорожець умів посміятися з ворога, зі смерті, з самого себе, завжди охоче кепкував з товариша. І це був сміх вільної людини.. Але були речі, до яких козаки ставилися серйозно і ніколи

не брали на глум. Це віра – християнська, це – шаноба до старших.

Ситуація спілкування.

Уяви, що твій далекий друг з Росії ніколи не чув про запорожців. Розкажи йому про цих мужніх людей, користуючись прочитаним текстом.

Адресат мовлення – твій далекий друг із Росії. Адресант мовлення – ти сам.

Мета спілкування – описати чесноти запорожців, переповідаючи текст.

Тип мовлення – розповідь з елементами опису. Стиль – художній.

Форма – усний монолог.

У процесі вивчення дієслова формуємо складні мовні знання про правопис та вимову, вміння правильно та доречно вживати дієслова у власному мовленні, тобто реалізуємо *лінгвістичний компонент* (розвиваємо вміння розпізнавати час дієслова, добираючи усі можливі часові форми та початкову форму; співвідносити ознаки, властиві різним частинам мови); *комунікативний компонент* (збагачуємо мовлення учнів комунікативно значущими дієсловами, формуємо уміння доречно ситуативно виправданого вживання дієслів у власних висловлюваннях різних типів і жанрів мовлення, вчимо добирати найвлучніші з поданих дієслів-синонімів, удосконалюємо монологічне та діалогічне мовлення школярів); *соціокультурний компонент* (розширюємо уявлення учнів про людську гідність, викликаємо інтерес до народної та літературної творчості, чарівного світу живої природи, шанобливе ставлення до праці).

Отже, умовами успішного застосування комунікативно-зорієнтованого підходу до вивчення частин мови у початковій школі є чітке виокремлення лінгвістичного, соціокультурного, комунікативного компонентів; використання спеціально укладеної системи вправ і завдань на основі зв'язних текстів різних типів, жанрів, стилів мовлення, що є основою реалізації функціонально-комунікативного підходу у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу; створення системи ситуативних завдань до усіх розділів початкового курсу української мови; використання тексту на всіх етапах формування граматичних понять.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, аналіз наукової літератури з проблеми та вивчення стану викладання української мови у початковій школі дає змогу визначити характерологічні особливості комунікативного зорієнтованого підходу та його роль у формуванні граматичних понять, зокрема частин мови. Вивчення мови комунікативно-зорієнтованим підходом – це навчання вибору із системи мовних засобів функціонально взаємозалежних форм, використання їх у конкретній ситуації спілкування. Основою та однією з головних умов реалізації зазначеного підходу є текст (готовий чи створений). Робота з текстом дає

змогу розв'язувати проблеми внутрішньо предметних зв'язків, демонструвати функціонування у мовленні мовних одиниць усіх рівнів, проводити спостереження за відповідними мовними явищами, створювати власні висловлювання, адекватні ситуації спілкування, тобто формувати мовну особистість, яка вільно володіє засобами української мови у будь-якій мовленнєвій ситуації. Такий підхід забезпечує не тільки знання мови, функціонального навантаження мовних одиниць різних рівнів, але й умінь доречного й функціонально-доцільного їх використання, допомагає засвоїти мову як засіб спілкування на основі практичного застосування мовного матеріалу.

Подальші розвідки будуть спрямовані на дослідження наступності та перспективності у процесі мовно-мовленнєвої підготовки молодших школярів на засадах комунікативно зорієнтованих підходів до вивчення граматичного матеріалу у початковій школі.

Список використаної літератури:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти 2018 р. URL: <https://www.pedrada.com.ua/.../2107-priynyato-derjavniy-standart-rochatkovo-os>
2. Ермоленко С. Формування комунікативної компетенції у лінгводидактиці. Українська мова та література. 2007. № 40. С. 3–8.
3. Іванов Д., Митрофанов Г., Соколова О. Компетентнісний підхід в освіті. Проблеми, поняття, інструментарій. Зарубіжна література в школі, 2006. № 23 (47).
4. Іванова Л. І. Компетентнісний підхід до проведення уроків зв'язного мовлення у початковій школі. Професійний розвиток педагога: Збірник наукових праць викладачів, студентів педагогічного факультету РДГУ та вчителів загальноосвітніх шкіл. Рівне : РДГУ, 2013. С. 48–50.
5. Іванова Л. І., Лещенко Г. П. Комунікативні завдання на уроках мови. 4 клас. Посібник. Київ : Шкільний світ, 2009. 128 с.
6. Лещенко Г. Комунікативна україномовна компетенція школярів у контексті сучасної мовної освіти. УМЛШ. 2003. № 7. С. 2–5.
7. Нова українська школа. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.
8. Паламар Л. М. Функціонально-комунікативний принцип формування мовної особистості : Автореф. дис... докт. пед. наук. Київ. 1997. 45 с.
9. Пентиліук М., Горошкіна О., Нікітіна А. Концептуальні засади комунікативної методики навчання рідної мови // УМЛШ, 2006. № 1. С. 15–20.
10. Янчук Н. Реалізація функціонально-комунікативного підходу до вивчення лексики сучасної української літературної мови. УМЛШ. 2005. № 7. С. 15–20.

Ivanova L., Shevchuk T. Communicative-oriented approach to the study of parts of speech in the elementary school

The article deals with the communicative orientation of conducting lessons of the Ukrainian language in the elementary school in the conditions of transition to a new content of the teaching of the native language in the New Ukrainian School; the emphasis is placed on the communicative-activity approach to the study of parts of speech, it is determined the essence, the basis, the principles, the means and methods of its implementation; it is noted that one of the main conditions for the implementation of this approach in the learning process is the text (ready or created), which makes it possible to solve problems of internal subject relations, to demonstrate the functioning of the speech units of all levels, to examine the corresponding language phenomena, to create own words, adequate communication situations; it is emphasized that communicative-oriented approach to teaching Ukrainian in the elementary school contributes to the formation of communicative competence as an integral quality of a schoolchild which performs the function of adaptation and adequate functioning of it in the society, includes settings, stereotypes, communication positions, roles, values.

Terms of realization of communicative – oriented approach revealed in a study on examples of grammar exercises developed by the authors. These conditions are: educational – empathy, communicative activity, setting clear and manageable tasks; psychological – reflection, the free choice of the form of communicative activities; methodical-educational help, dialogical forms of pedagogical interaction, development and needs of the student, their own models of communicative behavior. The authors of the article, stress the need for the formation of the student's communicative competence through the development and improvement of all types of speech activities (reading, writing, speaking, listening) and the use of role-playing and discussion games, theatrical action, problematic situations and other similar tasks in the class. Defined tasks encourage students to communicate.

The application of communicative – oriented approach to the lessons of Ukrainian language promotes the development of individual student's abilities to productive communication; identifying the individual communicative experience personality; helps students get to know themselves through communication; promotes self and self-fulfillment of each child; the formation of communicative culture in students.

Key words: *communicative-oriented approach, communicative-activity approach, competence training, communicative aspect, linguistic aspect, socio-cultural aspect.*